

PERCEPCJA SPOŁECZNA OCHRONY PRZYRODY W PARKU NARODOWYM

Paweł Skawiński

26 lutego 2019

WYŻSZA SZKOŁA
TURYSTYKI I EKOLOGII

instytut doradztwa

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

DIALOG

PROJEKT: *MODEL DZIAŁALNOŚCI PARKÓW NARODOWYCH W SZERSZYM OTOCZENIU SPOŁECZNO-GOSPODARCZYM*

Materiał badawczy

1. Indywidualne wywiady pogłębione przeprowadzone z przedstawicielami otoczenia parków narodowych i pracownikami zarządów parków (230 respondentów)
2. A. Hibszer, *Parki narodowe w świadomości i działaniach społeczności lokalnych*, Uniw. Śląski, Katowice 2013
3. P. Skawiński, *Percepcja społeczna ochrony przyrody w Tatrzańskim Parku Narodowym*, Biuletyn Komitetu Ochrony Przyrody PAN 3-4/2012-2013

WYŻSZA SZKOŁA
TURYSTYKI I EKOLOGII

instytut doradztwa

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

DIALOG

WYŻSZA SZKOŁA
TURYSTYKI I EKOLOGII

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

DIALOG

Polskie
Parki
Narodowe

ZADANIA

- **ochrona przyrody i dziedzictwa kulturowego;**
- **udostępnianie obszaru parku narodowego;**
- **prowadzenie działań związanych z edukacją przyrodniczą.**

WYŻSZA SZKOŁA
TURYSTYKI I EKOLOGII

instytut doradztwa

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

DIALOG

Dylematy zarządzania parkiem

- **Ochrona przyrody to problem nie tyle naukowy, co społeczny i marketingowy;**
- Udostępnienie Parku dla turystyki i rekreacji – różnorodność poglądów!
  - Na ile chronić i jak chronić?
  - Na ile i jak udostępniać?

WYŻSZA SZKOŁA
TURYSTYKI I EKOLOGII

instytut doradztwa

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

DIALOG

Otoczenie społeczne wobec zadań parków narodowych

- Społeczny odbiór ochrony przyrody;
- Odmienność poglądów na udostępnianie turystyczne i sportowe obszaru parku;
- Relacje kompetencyjne „dyrekcja parku – samorząd”
(zagospodarowanie przestrzenne, gosp. łowiecka, podatki)
- Kwestie własnościowe gruntów i obiektów;
- Tradycyjne użytkowanie zasobów przyrodniczych.

WYŻSZA SZKOŁA
TURYSTYKI I EKOLOGII

instytut doradztwa

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

DIALOG

PROBLEMY AKCEPTACJI ZASAD OCHRONY PRZYRODY W PARKU NARODOWYM

- Brak zrozumienia dla istoty ochrony ścisłej (biernej) oraz ochrony czynnej;
- Ochrona fauny;

WYŻSZA SZKOŁA
TURYSTYKI I EKOLOGII

instytut doradztwa

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

DIALOG

Pojmowanie istoty ochrony ścisłej

Pojmowanie istoty ochrony czynnej

- Przebudowa drzewostanów,
- „walka” z kornikiem,
- **Najczęstsze pytania:**
  - Dlaczego w parku narodowym wycina się żywe drzewa?
  - Dlaczego pozostawia się martwe drzewa w lesie (stojące i leżaninę)?

WYŻSZA SZKOŁA
TURYSTYKI I EKOLOGII

instytut doradztwa

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

DIALOG

Ochrona fauny w parkach narodowych

GATUNKI BUDZĄCE RÓŻNORAKIE KONTROWERSJE:

- zwierzyna płowa – problem odstrzałów redukcyjnych,
- żubr, łoś, bóbr,
- dzik,
- wilk,
- niedźwiedź

WYŻSZA SZKOŁA
TURYSTYKI I EKOLOGII

instytut doradztwa

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

DIALOG

Problem akceptacji dla stosowanych w parkach zasad ochrony przyrody

- Niewystarczająco głęboka świadomość ekologiczna mieszkańców;
- Względnie dobra świadomość ekologiczna samorządów;
- Lekceważenie zasad ochrony przyrody przez przedsiębiorców związanych z usługami turystycznymi i sportowymi w parku.

WYŻSZA SZKOŁA
TURYSTYKI I EKOLOGII

instytut doradztwa

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

DIALOG

Problemy akceptacji zasad udostępniania turystycznego i sportowego

- Nietostrzeżenia istoty oddziaływania turystyki na przyrodę parku i krajobraz;
- Upatrywanie w turystyce masowej najistotniejszego źródła dochodów;
- Postrzeganie parków jako miejsc imprez sportowych i rekreacyjnych;
- Brak akceptacji i limitów udostępniania turystycznego sportowego w parku.

WYŻSZA SZKOŁA
TURYSTYKI I EKOLOGII

instytut doradztwa

Wnioski z badań przeprowadzonych w parkach narodowych i ich otoczeniu

1. Świadomość ekologiczna mieszkańców w otoczeniu parków jest zróżnicowana i zależy od wieku, wykształcenia, wykonywanego zawodu oraz bliskości granic parku;
2. Władze samorządowe zdecydowanie wyżej oceniają walory przyrodnicze i krajobrazowe;
3. Władze samorządowe zdecydowanie bardziej pozytywnie niż mieszkańcy oceniają aspekty funkcjonowania parków;
4. Oceny korzyści oraz utrudnień związanych z istnieniem parku są bardzo zróżnicowane. Władze gmin podkreślają straty wpływów od gruntów w parku narodowym objętych ochroną ścisłą;
5. Wśród władz gmin relacje „dyrekcje parków – samorządy” oceniane są dobrze.

WYŻSZA SZKOŁA
TURYSTYKI I EKOLOGII

instytut doradztwa

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

DIALOG

„PARK NARODOWY – SPOŁECZNOŚĆ LOKALNA”

Kwestie do rozwiązania

- **Zmiany w formalno-prawnych zależnościach „gmina – park”** (*m.in. udział gminy w powoływaniu parku, rekompensaty za utracone korzyści, planowanie przestrzenne, otulina parku, korytarze ekologiczne*);
- **Polityka własnościowa w parkach** (*wykupy*);
- **Planowanie przestrzenne w gminach sąsiadujących z parkiem**;
- **Szersza kontynuacja edukacji ekologicznej w gminach „parkowych”**.

WYŻSZA SZKOŁA
TURYSTYKI I EKOLOGII

instytut doradztwa

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

DIALOG

DOŚWIADCZENIA WŁASNE

- **40 lat** temu - żaden park nie kształtował w sposób aktywny relacji z szerszym otoczeniem społeczno gospodarczym;
- **30 lat** temu - przeważała zasada „definiowania wrogów” parku, bez refleksji na temat potencjalnych czy rzeczywistych przyjaciół;
- **15 lat** temu – było już oczywiste, że bez choćby częściowej akceptacji społeczności lokalnej nie uda się skutecznie realizować zadań parku!

WYŻSZA SZKOŁA
TURYSTYKI I EKOLOGII

instytut doradztwa

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

DIALOG

WYŻSZA SZKOŁA
TURYSTYKI I EKOLOGII

instytut doradztwa

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

DIALOG

PROJEKT: *MODEL DZIAŁALNOŚCI PARKÓW NARODOWYCH W SZERSZYM OTOCZENIU SPOŁECZNO-GOSPODARCZYM*

Co teraz jest najważniejsze?

Tworzenie „otuliny społecznej” wokół parku narodowego m.in. poprzez:

- partycypację społeczną w „zarządzaniu” parkiem narodowym:
  - „kierunek” samorządu,
  - „kierunek” organizacje pozarządowe,
- wzmocnienie edukacji ekologicznej;
- „Zarządzanie” konfliktami!

WYŻSZA SZKOŁA
TURYSTYKI I EKOLOGII

instytut doradztwa

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

DIALOG

„Zarządzanie” konfliktami

Przeciwdziałanie narastaniu konfliktów lub ich łagodzenie jest możliwe, bowiem:

- większość konfliktowych kwestii jest zdiagnozowana,
- okresy narastania konfliktów są znane, albo możliwe do przewidzenia.

WYŻSZA SZKOŁA
TURYSTYKI I EKOLOGII

instytut doradztwa

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

DIALOG

MODEL FUNKCJONOWANIA PARKÓW NARODOWYCH W ODNIESIENIU DO SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ MUSI UWZGLĘDNIĄĆ:

PARTYCYPACJĘ SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ W WYBRANYCH ELEMENTACH ZARZĄDZANIA PARKIEM NARODOWYM

(IV Kongres Parków Narodowych IUCN , Caracas 1992)

„Bez poparcia społeczności lokalnych obszary chronione nigdy nie zrealizują w pełni swych celów. Poparcie to jest szczególnie istotne w Europie, gdzie obszary chronione mieszczą się zwykle w sąsiedztwie terenów zamieszkałych lub nakładają się na nie terytorialnie”.

WYŻSZA SZKOŁA
TURYSTYKI I EKOLOGII

instytut doradztwa

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

DIALOG

Dziękuję za uwagę ...

